

sten och grus för att bilda ett farbart vad över en i lermark framflytande å. Av denna bro har byn en gång fått sitt namn. Vid brons ända, i närheten av byn, ha de två runstenarna U 990 och 991 haft sin plats, sannolikt också den tredje U 937. Vid brons södra sida har en fjärde runsten varit rest, U 992. Vi ha alltså här vid Broby haft en av vikingatidens stora runstensbroar i Uppland, ett motstycke till Jarlabankes bro vid Täby (U 164 och 165). Säkerligen har i äldre tid en huvudväg från Rasbo härads centrum söderut till Mälarbygderna gått över Örby, Frötuna, Gråmunkehöga och sedan direkt över Broby ned till Bärby och Ärnevi, ej långt från Funbo kyrka. Vid Broby har man då måst ta sig över den besvärliga, ständigt översvämmade, starkt serpenterande ån.

Fig. 125. U 991. Broby, Funbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (F c 6).

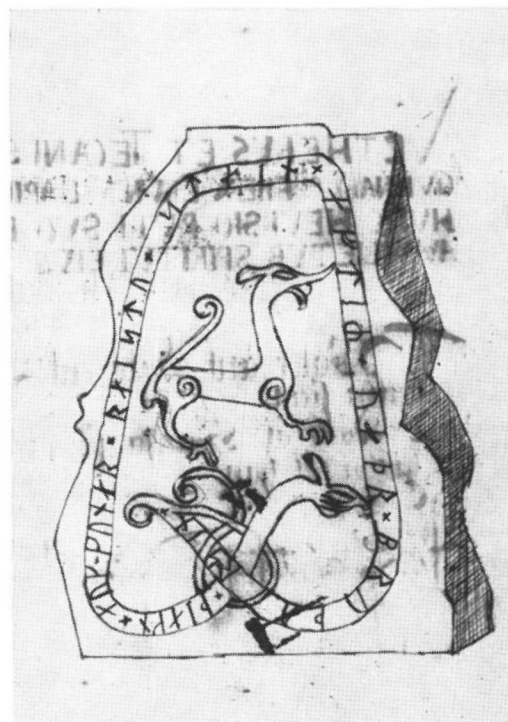

Fig. 126. U 991. Broby, Funbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (F 12).

991. Broby, Funbo sn.

Pl. 36, 37.

Litteratur: B 546, L 304, D 1: 249. J. Bureus, F a 6 s. 185 n:r 102 (Rhezelius), F a 5 n:r 129, F a 1 s. 32; J. Rhezelius, F c 6 (Monumenta Uplandica) s. 30 (utg. i UFT h. 30, 1915), R 550 n:r 3, F 12 n:r 102; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 150; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 90; N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 235; R. Dybeck, Reseberättelse 1867; UFT h. 3 (1873), s. 40; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 83; O. v. Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 48 f., Runorna i Sverige (1928), s. 67 f., Runorna (1933), s. 221, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckningar (i F c 6, R 550 och F 12); Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 58); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 546); Dybeck (D 1: 249); v. Friesen foto (UUB; reprod. i: Upplands runstenar, fig. 30, Runorna i Sverige, fig. 40).

Runstenen står invid gamla landsvägen till Funbo kyrka, 13 m. SSÖ om landsvägen Bärby station — Frötuna, 2 m. från U 990. Ristningsytan vetter åt SV. — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala».

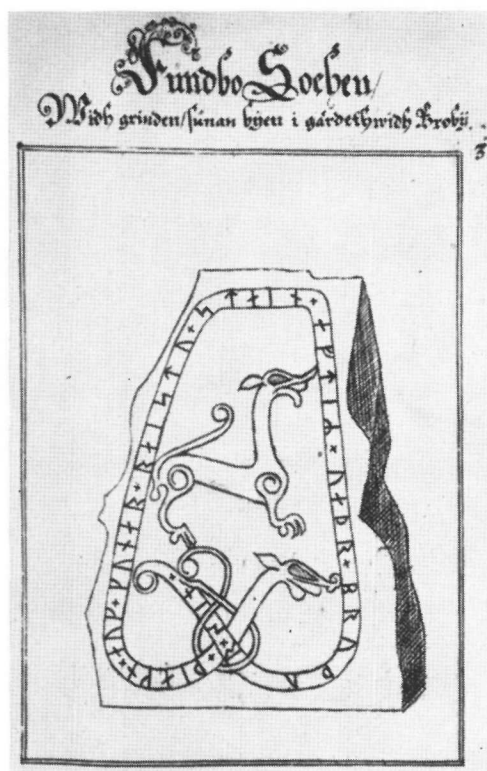

Fig. 127. U 991. Broby, Funbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (R 550).

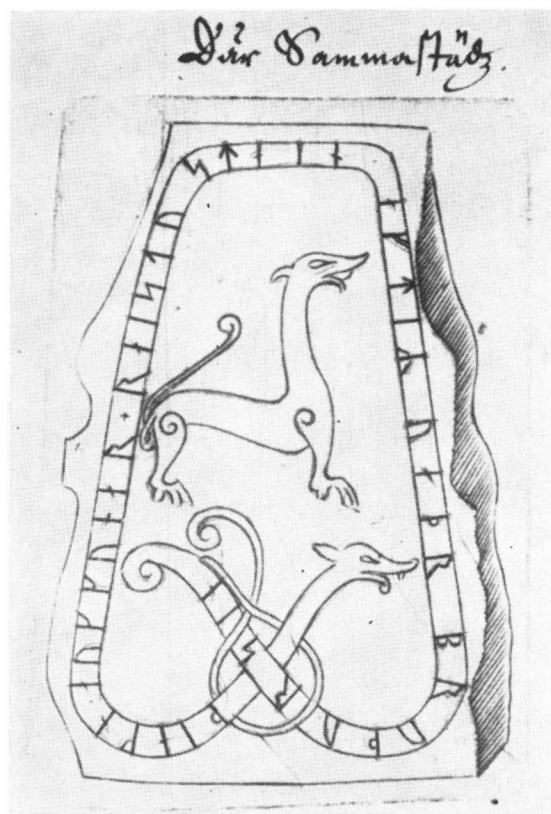

Fig. 128. U 991. Broby, Funbo sn. Efter kopparstick
av Bureus.

Stenen omtalas i äldre källor tillsammans med den föregående U 990. Uppgifterna om plats äro till stor del gemensamma. Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Broby i Funbo Sochn» (B 546 och L 304: »Broby»). Celsius: »Vid grinden, sunnan byn, i gärdet». Dybeck: »Denne sten står invid föregående.»

Rödgrå granit. Höjd 1,47 m., största bredd 1,08 m. Ytan är slät och jämn. Ristningen är djupt huggen och tydlig.

Inskrift:

× **piakn** × **[a]uk** × **kunar** × **raistu** × **staina** + **aftir** × **uapr** × **brupur** + **sin** +
5 10 15 20 25 30 35 40

Þiagn ok Gunnarr ræistu stæina æftir Veðr, broður sinn.

»Tjågn och Gunnar reste stenarna efter Väder, sin broder.»

Till läsningen: 1 **p** är svagt, men säkert. 4 **k** och 9 **k** äro icke stungna. Av 6 **a** finnes endast hst:s nedre del kvar; övre delen av runan är avslagen. 12 **a** är tydligt; icke **o**. Sk efter 25 **a**, 40 **r** och 43 **n** äro tydliga. — Rhezelius (F a 6, F c 6, F l 2, R 550): 20—25 **stain**. F a 5: **stain**. — Hadorph och Leitz (B 546): 12 **o**, 20—25 **staina**. Intet sk efter 42 **n**. — Celsius har ingen egen läsning av inskriften. — Dybeck: 12 **a**, 20—25 **staina**. Intet sk efter 42 **n**.

U 991 innehåller samma inskrift som en vid Svartbäcksgatan i Uppsala år 1885 funnen runsten, U 937. Denna har säkerligen under medeltiden blivit bortförd från sin ursprungliga plats vid Broby för att användas som material i någon byggnad på klosterområdet. Det är därför som

Fig. 129. U 991. Broby, Funbo sn. Efter B 546.

det i båda inskrifterna talas som »stenar». Det blir naturligt och begripligt, endast om de båda stenarna ha stått i närheten av varandra och tillsammans utgjort ett minnesmärke.

Runformer, ornamentik och ristningsteknik vittna otvetydigt om att ristaren är Fot, såsom såväl v. Friesen som Brate ha antagit. Särskilt påfallande är likheten med Fresta-gruppens stenar (U 267, 268, 269 och 255). De båda Broby-stenarna U 937 och 991 utgöra ett motstycke till de runstenar, som Jarlabanke har låtit resa vid Täby-bron (U 164 och 165) och låtit förse med likalydande inskrifter. Mästaren är också där Fot.

Mittfältet på stenen upptages av ett fyrfotadjur, sett från sidan: huvudet, med mandelformigt öga, är en variation av runslingans, kroppen är smal och långsträckt, fötterna, med tre tår, äro med spiraler infogade i bälgen, svansen är upplagd utefter ryggen och slutar i en spiral. Liknande djurbilder förekomma på andra ristningar av Fot: U 955 och 980; jfr även U 176 och 937. Triskelen på den ena och djurbilden på den andra av de båda samhöriga stenarna ha säkerligen haft en rent dekorativ uppgift.

992. Broby, Funbo sn.

Pl. 37, 38.

Litteratur: Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869), s. 68; UFT h. 3 (1873), s. 40; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildning: UFT h. 3, pl. 5; v. Friesen foto (UUB).

Runstenen står i betesmark på södra sidan om ån, i kanten av åbrinken, som här gör en ganska kraftig nedskärning i terrängen (»skornan»), 70 m. SSÖ om landsvägsbron för vägen